

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

NAVOIY INNOVATSIYALAR UNIVERSITETI

**“YANGI O‘ZBEKISTONDA SIFATLI TA’LIM: MILLIY
TIZIM VA BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI”
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY KONFERENSIYA**

Navoiy, 2025-yil 1-may

**МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«КАЧЕСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ:
НАЦИОНАЛЬНАЯ СИСТЕМА И ЦЕЛИ УСТОЙЧИВОГО
РАЗВИТИЯ»**

Навои, 1 мая 2025 года

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
“QUALITY EDUCATION IN NEW UZBEKISTAN: NATIONAL SYSTEM
AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS”**

Navoi, May 1, 2025

“Yangi O‘zbekistonda sifatli ta’lim: milliy tizim va barqaror rivojlanish maqsadlari” mavzusidagi Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari. – Navoiy, 2025.

To‘plam materiallaridan mutaxassislar, olimlar, pedagoglar, professor-o‘qituvchilar, doktorantlar, mustaqil izlanuvchilar, magistrantlar va talabalar foydalanishlari mumkin.

Mas’ul muharrirlar:

J.Yo. Mavlonov – Z.J. Raximov –	Siyosiy fanlar doktori (DSc), professor Navoiy innovatsiyalar universiteti Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrası mudiri
------------------------------------	--

Taqrizchilar:

N.J.Isakulova – D.X. Safarov –	O‘zDJTU pedagogika va psixologiya kafedrası professori, pedagogika fanlari doktori Navoiy viloyat pedagogik mahorat markazi akademik faoliyat bo'yicha direktor o'rinbosari, professor, psixologiya fanlari doktori (DSc)
-----------------------------------	--

Maqolalarni to‘plovchi va nashrga tayyorlovchilar:

V. Cho‘liyeva – L. Korayeva N. Tosheva - M.Kubayeva- M.Ochilova- N. Shopo‘latova-	Navoiy innovatsiyalar universiteti dotsenti, falsafa fanlari doktori (DSc) Navoiy innovatsiyalar universiteti dotsenti, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) Navoiy innovatsiyalar universiteti v.b. dotsenti, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) Navoiy innovatsiyalar universiteti dotsenti, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) Navoiy innovatsiyalar universiteti o‘qituvchisi, falsafa fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) Navoiy innovatsiyalar universiteti o‘qituvchisi
--	---

Texnik muharrir

N.Tosheva–	Navoiy innovatsiyalar universiteti dotsenti, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
------------	--

Ma’ruzalarda foydalanilgan misol, ko‘chirma va ma’lumotlar aniqligi uchun mualliflar ma’suldirlar.

© Navoiy innovatsiyalar universiteti, 2025.

12. "One Belt - One Road" Initiative - as a Modern Transport Logistics
Baratov, R., Nuriddinov, S., Tokhtaboev, E., Achilova, G. 2022 AIP
Conference Proceedings 2432,030058 <https://doi.org/10.1063/5.0089703>
13. Evolution of Railway Construction Development in Uzbekistan: Past
and Prospects Ramatov, J., Baratov, R., Jurabayev, N., Umarova, R.,
Mamajanova, G. 2022 AIP Conference Proceedings 2432,030011
<https://doi.org/10.1063/5.0090845>
14. Constructive and Optimal Solutions for the Formation of a Stable
Ecological Situation in the Aral Sea Region of Uzbekistan Ramatov, J.,
Umarova, R., Baratov, R., Jurabayev, N., Artikova, B. 2022 AIP Conference
Proceedings 2432,030113 <https://doi.org/10.1063/5.0091203>
15. Махмудова Г.Т. От образования к мировоззрению: ценностная
ориентация молодежи //Miasto Przyszłości. – 2023. – Т. 32. – С. 179-184.;
16. Davronov S. Z. Problems in the system of assigning allowances in
Uzbekistan and the ways of their solution //International Journal of Management
IT and Engineering. 2020. – Т. 10. – №. 3. – С. 35–46.;
17. Хакимов Н. Х., “Реформирование высшего образования в контексте
нового этапа развития Узбекистана” Аудиторские ведомости 3 (2024): 210-
215.;
18. Amridinova D. T. The Role of Digital Economy and its Impact on Online
Education in Uzbekistan //American Journal of Public Diplomacy and
International Studies (2993-2157). – 2023. – Т. 1. – №. 8. – С. 64–70;
19. Асадуллина Н.Р., Павлов К.В. Модель инновационного развития
высшего образования в условиях цифровизации экономики узбекистана //
Большая Евразия: развитие, безопасность, сотрудничество. 2023. №6-2.;
20. Тўхтаева З.Ш., Каноатова Д.С., Жамолов Ж.Т. Интеграционные
процессы в развитии системы высшего образования в узбекистане //
Вестник магистратуры. 2019. №4-3 (91);
21. Рахимова Д.У., Убайдуллаева Д.О., Жамолидинова З.М. Трудности
внедрения новых педагогических технологий в учебный процесс // Теория и
практика современной науки. 2018. №6 (36).

**DIDAKTIK O‘YINLARDAN FOYDALANISH ORQALI
O‘QUVCHILARNING INTELLEKTUAL QOBILIYATLARINI
O‘STIRISH**

Axmedova Shoiraxon Bilalxanovna
Andijon viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda didaktik o'yinlardan asosan o'quvchilarning aqliy faoliyatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi vosita sifatida foydalanish bilan bir qatorda, nutqni o'stirish, atrof – muhit bilan, tabiat bilan tanishtirishda, o'quvchilarning ekologik tarbiyasida ham foydalanish katta ahamiyatga ega ekanligi haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: didaktik o'yin, aqliy faoliyat, ekologik tarbiya

DEVELOPING STUDENTS' INTELLECTUAL ABILITIES THROUGH THE USE OF DIDACTIC GAMES

Abstract: In this article, in addition to the use of didactic games in primary school, mainly as a tool to influence the development of students' mental activity, it is also used in speech development, acquaintance with the environment, nature, ecological education of students. The use is of great importance.

Keywords: didactic game, mental activity, environmental education.

РАЗВИТИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ ПОСРЕДСТВОМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДИДАКТИЧЕСКИХ ИГР

Аннотация: В данной статье, помимо использования дидактических игр в начальной школе, преимущественно как инструмента воздействия на развитие мыслительной деятельности учащихся, она также используется в речевом развитии, знакомстве с окружающей средой, природой, экологическом воспитании. студенты. Использование имеет большое значение.

Ключевые слова: дидактическая игра, умственная деятельность, экологическое образование.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarga bilim berishda o'rganiladigan yangi bilimlarni yaxshilab o'zlashtirib olish uchun bolalar bilan turli amaliy mashqlar o'tkaziladi. O'yin shaklida o'tkaziladigan mashqlar esa bolalarning diqqatini jalb qiladi, qiziqtiradi, natijada bolalar o'zlarini qiynamay, o'zlarini majbur qilmay takrorlash lozim bo'lgan so'z yoki harakatni osonlik bilan takrorlay oladilar.

Demak, didaktik o'yinlar o'quvchilarning har tomonlama chuqur va keng bilim olishlariga, ularning nutqlarini o'stirishda keng foydalaniladigan ta'limiy vositalaridan biri bo'lib hisoblanadi.

Didaktik o'yinning boshqa o'yin turlaridan farqi ham shundaki, maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarga ta'lim berishda o'yinning bu turidan keng foydalaniladi. Bola o'yinda ishtirok etish jarayonida bilim oladi, malaka va ko'nikmalar hosil qiladi.

Didaktik o'yin mazmuni o'z ichiga asosan quyidagi to'rt omilni oladi.

1) O'yinning vazifasi 2) O'yin harakati 3) o'yin qoidasi 4) O'yin yakuni

1) Har bir didaktik o'yinda ma'lum didaktik maqsadga qaratilgan vazifa qo'yiladi. Bu vazifa bolalarga bilim va ma'lumot berishni ko'zda tutadi.

Har bir didaktik o'yin o'quvchilardan ma'lum vazifani bajarish maqsadida o'quvchi o'zining fikrlash qobiliyatini faollashtiradi, oldingi olgan bilim va tushunchalarni esga tushurishga harakat qiladi.

Shuni ham eslatib o'tish lozimki, bolalar bilan o'tkaziladigan har bir didaktik o'yin ularda aniq bilimga, narsa va buyumlarga qiziqish uyg'otish, bolalar diqqatini jalb qila olishi lozim. Bolalar oldiga qo'yilgan vazifa bolalar tushunchasiga mos bo'lmasa, ularni qiynab qo'ysa, u vaqtda o'yin o'z qiymatini yo'qotadi. Bolalar qiziqmagach, vazifa bajarilmaydi, maqsadga erishilmaydi.

2. Didaktik o'yinning yana bir xususiyati borki, bu o'yin harakatidir. O'yin harakati bolalarni o'ziga jalb qilishi bilan ularning faoliyatini faollashtiradi. O'yin harakati esa o'yin mazmuniga ko'ra turlichadir.

3. Didaktik o'yin hamma vaqt ma'lum qoidaga bo'ysunadi. O'yinda qatnashuvchi bolalar o'yin qoidasiga rioya qilishlari bilan o'z oldilariga qo'ygan vazifani bajaradilar. Didaktik o'yindagi harakat o'yin qoidasi bilan bog'liq bo'ladi. O'yin qoidasi bolaning o'yinda o'zini qanday tutish, nimani qanday bajarish lozimligini ko'rsatadi. O'yin qoidasi didaktik o'yinda o'yinni tashkil qilish tartibidan iborat bo'lib, qoidaga rioya qilish orqali maqsadga erishiladi. Masalan, bolalarni sanoqqa o'rgatish maqsadida bolalarga shunday topshiriq berish mumkin. Masalan, unga bitta qizil, ikkita ko'k marjonni taqish. Bu vazifani bajarishda o'yin qoidasiga rioya qilinmasa, albatta u noto'g'ri chiqishi, kutilgan natijani bermasligi mumkin. Ya'ni bitta qizil marjon o'rniga ikkita taqib qo'yilsa, o'yin qoidasi buziladi.

Didaktik o'yin ham xuddi boshqa o'yinlar kabi bolalarga xushchaqchaqlik tuyg'usini uyg'otish vositasi hisoblanadi. Natijada bola muvaffaqiyatga erishishga intiladi, faol harakat qiladi. Bolalarning tashabbuskorligi ortib, o'yin davomida ko'tarinki ruh bilan harakat qiladilar, bu intilish natijasida esa vazifani – topshiriqni bajara olish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, juda tortinchoq, har bir narsaga birdaniga aralashib keta

olmaydigan bola o'yinda birinchi marta o'yin qoidasini bajarish bilan xursand bo'lganidan ovozi chiqarib yuboradi.

Didaktik o'yinlardan keyin bolalar bilan o'tkaziladigan turli mashg'ulotlar oldingi o'tkazilagan didaktik o'yin mazmuni bilan bog'langan bo'lishini ham nazarda tutish zarur. Bolalar bilan tashkil qilinadigan hamma o'yin mashg'ulotlari dastur talabiga javob berishi bilan ularning bilim doirasini kengaytirish va boyishiga yordam beradi. O'yin jarayonida bolalarning o'zlariga tanish bo'lgan tushunchalar qaytariladi, ammo bu qaytariq murakkabroq va turli shaklda bo'ladi. Buning natijasida bola narsalarning hamma tomonlari bilan tanishadi, o'yin va uning mazmunidan dastlabki umumiy xulosa chiqarishga o'rganadi. Bolalar bilan o'tkazilgan bu xildagi o'yinlar, ularning olgan bilimni qanchalik qo'llay olayotganligini, narsalarning xususiyatlarni aniqlash imkonini beradi.

Didaktik o'yinlardan to'g'ri foydalanishda uchta asosiy masalaga, ya'ni didaktik o'yinlarni tanlash, tashkil qilish va o'tkazishga e'tibor berish zarur.

O'yinni tanlashda avvalo uning g'oyaviy mazmuniga, ma'naviy va axloqiy qimmatiga ahamiyat beriladi. O'yinning vazifasi va maqsadi ta'lim va tarbiya maqsadiga mos kelishi lozim. Didaktik o'yinlarni tanlashda bolalarning saviyasi, bilim doirasini hisobga olishi zarur.

Masalan 1-sinf o'quvchilariga "Nomerlash" mavzusini o'tganda quyidagi o'yinlardan foydalanish mumkin

O'ngacha to'ldir o'yini

O'yinning maqsadi: Sonlarni o'ngacha to'ldirishni mustahkamlash.

O'yin uchun jihozlar: Raqamli kartochkalar

O'yinning borishi: O'qituvchi aniq bir sonni aytadi, bolalar esa o'qituvchi aytgan sonni o'ngacha to'ldiruvchi sonlar yozilgan kartochkalarni ko'rsatadilar. Masalan: O'qituvchi "9" sonni aytadi, o'quvchilar "1" sonni ko'rsatadilar. Agar "8" soni aytilsa, o'quvchilar "2"ni ko'rsatadilar va hokazo. O'yinda faol qatnashgan o'quvchilar g'olib chiqadilar

Estafeta o'yini. O'yining maqsadi: Birdan o'ngacha sonlar ketma-ketligini takrorlash. O'yin uchun jihozlar: Bayroqchalar.

O'yining borishi: Bolalar ikki qatordan bo'lib, doska oldida sinfga qarab turadilar, ikkala guruhdagi o'quvchilar soni teng bo'lishi kerak. O'qituvchi har ikkala guruhlarining birinchi a'zolariga bittadan bayroqcha beradi. Bayroq olgan bola "bir" deydi va bayroqni qo'shnisiga beradi. U "ikki" deydi shu tariqa o'yin davom etib, o'ngacha sanaladi. Bayroqni tez bergan o'quvchilar esa o'yin davomida hamkorlik rolini bajaradilar. Bayroqni tez bergan va sonni to'g'ri aytgan guru.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Abdurahmonov M. Didaktik o'yinlarning ta'limiy ahamiyati.// Xalq ta'limi tizimida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining yangi avlodini tayyorlash muammolari. T-1996.
2. Komilova F. Boshlang'ich sinf ta'lim jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish usullari. T-2007
3. Oripov F. Topqirlarga mashqlar. T. 'Mehnat'-1992

PEDAGOGIK MAHORAT VA PEDOGOGIK MAJBURIYAT O'RTASIDAGI BOG'LANISH

Navoiy Davlat Konchilik Texnologiya Universiteti
huquq fani o'qituvchisi Bobonazarova Nafisa Tolibovna
Navoiy Davlat Konchilik Texnologiya Universiteti
tarix fani o'qituvchisi Jo'rayeva Hilola Qulmamatovna
Telefon raqam: +998913384326

*Odobli bolani hamma yaxshi ko'radi, o'qituvchi esa odobsizni ham o'z mehri
bilan yaxshilar qatoriga qo'shadi.
Matlabbeka*

Annotatsiya. Bu maqolada pedagogning dars jarayonida o'zini qanday tutishi o'quvchilarga bilim berishda pedagogic texnologiyalardan unumli foydalanib, har bir o'quvchini darsga qiziqishini uyg'otish yo'llarini ochib berishga harakat qilindi. Pedagogik mahorat bu - fahm-farosat va bilimlarning chinakam ilmiy tarbiyadagi qiyinchiliklarni yengishga qodir bo'lgan obro'li rahbarlikning o'quvchilar qalbining qandayligini his qilish mahorati, ichki dunyosi nozik va zaif bo'lgan bola shaxsiga mohirona avaylab yondoshish donolik va ijodiy dalillik ilmiy tahlil va fantaziyaga boy bo'lgan qobiliyat majmuasidir.

Kalit so'zlar: Pedagogik mahorat, intellektual qobiliyat, o'qituvchi, o'quvchi, malaka, ko'nikma, yetarli malaka, bilim, yetuk mutaxasis, kadrlar tayyorlash, pedagogik texnika, fikr, fe'l-atvor, pedagogik faoliyat, integratsiya, ahloq, qoida, muloqot, pedagogning maqomi, faol, zehn, tashkilotchilik, suhbatlashish madaniyati;

СВЯЗЬ МЕЖДУ ПЕДАГОГИЧЕСКИМИ НАВЫКАМИ И ПЕДАГОГИЧЕСКИМ ОБЯЗАТЕЛЬСТВОМ

доценти. Абдумажидова Гулсанам “University of economics and pedagogy” НОТМ “Бошланғич таълим” йўналиши талабаси. Андижон	
ПРОФЕССИОНАЛЬНО-КОММУНИКАЦИОННЫЕ ОТНОШЕНИЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. Пулатова Одина Хамидовна – доцент кафедры «Социально-гуманитарных наук» UNIVERSITY OF ECONOMICS AND PEDAGOGY	65
ADABIYOTNI SAN’ATNING BOSHQA TURLARI BILAN INTEGRATSIYALAB O’RGANISH USULLARI. Saodat Kambarova	71
O’ZBEKISTON VA QOZOG’ISTONDA INKLYUZIV TA’LIM. Baratov Rashit O’sarovich	79
DIDAKTIK O’YINLARDAN FOYDALANISH ORQALI O’QUVCHILARNING INTELLEKTUAL QOBILIYATLARINI O’SIRISH. Axmedova Shoiraxon Bilalxanovna	85
PEDAGOGIK MAHORAT VA PEDOGOGIK MAJBURIYAT O’RTASIDAGI BOG’LANISH. Navoiy Davlat Konchilik Texnologiya Universiteti huquq fani o’qituvchisi Bobonazarova Nafisa Tolibovna. Jo’rayeva Hilola Qulmamatovna	89
АБУ НАСР ФОРОБИЙ ҚАРАШЛАРИДА ТАЪЛИМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ. Н.Қобилов. Имом Бухорий халқаро илмий- тадқиқот маркази, илмий ходими	94
PEDAGOGIK TA’LIM JARAYONIDA O’QUVCHILARNING KASBIY VA SHAXSIY RIVOJLANISHIDA FALSAFIY YONDASHUVLARNING AHAMIYATI. Arapbayeva Dinara Kurbanovna	99
O’QUVCHILARNI MUSTAQIL FIKRLASHGA O’RGATISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA XORIJIY TAJRIBALARNING O’RNI. Korayeva Latifa Zarifovna Navoiy innovatsiyalar universiteti Ijtimoiy gumanitar fanlar kafedrası v.b.dots (PhD	103
ALISHER NAVOIYNING “MAHBUB UL - QULUB” ASARIDA KELTIRILGAN SABR ATAMASINING TALQINI. PhD Ochilova Maftuna Shuxratovna	105